

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu

twitter.com/turkiskonf

www.turkis.org.tr

27 Ocak 2017

350. BÜLTEN

OCAK 2017

AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ ÇALIŞANLARIN DERDİ GEÇİM...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.479 TL, YOKSULLUK SINIRI 4.818 TL
- ✓ BİR KİŞİNİN GEÇİM MALİYETİ BİR AYDA 85 TL ARTARAK 1.847 TL/AY OLDU.
- ✓ MUTFAK ENFLASYONU 2017 YILINA HIZLI GİRDİ: AYLIK ARTIŞ YÜZDE 3,28 ORANINDA.

Ekonomideki belirsizlik, döviz fiyatlarındaki dalgalanma ve artış eğilimi, elverişsiz mevsim koşulları ile birlikte artan fiyatlar çalışanın bütçesini olumsuz etkiledi. 2017 yılı için işveren-hükümet temsilcileri tarafından belirlenen net 1.404,16 TL/Ay asgari ücret daha işçinin eline geçmeden aşındı.

TÜİK tarafından aylık net 1.668,90 TL/ay olarak belirlenen bir kişinin geçim maliyetine rağmen asgari ücret 264,84 TL/Ay eksik olarak yürürlüğe girmişti.

TÜRK-İŞ tarafından asgari ücret yürürlüğe girmeden önce net 1.761,74 TL/ay olarak hesaplanan bir işçinin geçim maliyeti ise Ocak 2017 ayında gerçekleşen fiyat artışları sonucu net 1.847,16 TL/Ay tutarına ulaştı. Diğer bir ifadeyle, sadece son bir ay itibariyle bir ay içinde tek bir işçinin yaşama maliyeti net 85,42 TL/Ay arttı. Böylece asgari ücretteki aylık net 104,06 TL'lik artışın yüzde 82'si fiyat artışlarına gitmiş oldu.

TÜRK-İŞ (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu) tarafından otuz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yapılan "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırması* çalışanların karşı karşıya buldukları geçim şartlarını ortaya koymaktadır.

Çalışanların aile bütçesinde ağırlıklı yer oluşturan gıda harcamalarındaki fiyat artışı "mutfak enflasyonu" olarak tanımlanmakta ve yaşam koşullarını doğrudan etkilemektedir. TÜİK tarafından yapılan "Tüketici Fiyatları Endeksi Hesaplamaları"nda 2017 yılı için gıda harcamaları payının düşürülmesi, ücretli çalışanlar açısından enflasyon verilerini tartışmalı duruma getirecektir.

TÜRK-İŞ Araştırmasınının 2017 Ocak ayı sonucuna göre;

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.479,18 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamaların toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 4.818,16 TL olmuştur.
- Bekar **bir çalışanın aylık yaşama maliyeti** ise 1.847,16 TL olarak gerçekleşmiştir.

* Aralık 1987'den bu yana yapılan araştırma, bu bültenle, 350. Ay'ı geride bırakmaktadır.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Aralık 2015	Ocak 2016	Aralık 2016	Ocak 2017
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	381,94	404,48	399,91	413,76
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	318,17	332,95	328,19	339,19
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	412,38	429,70	424,40	439,17
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	272,77	280,07	279,67	287,05
Açlık Sınırı	1.385,26	1.447,20	1.432,17	1.479,18
Yoksulluk Sınırı	4.512,25	4.714,00	4.665,04	4.818,16

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Dört kişilik bir ailenin "insan onuruna yarasır bir yaşam düzeyi" sağlaması için yapması gereken toplam harcama tutarı son bir ayda 153 TL artmıştır. Bu tutarın 47 TL'si gıda fiyatlarındaki artıştan kaynaklanmıştır.

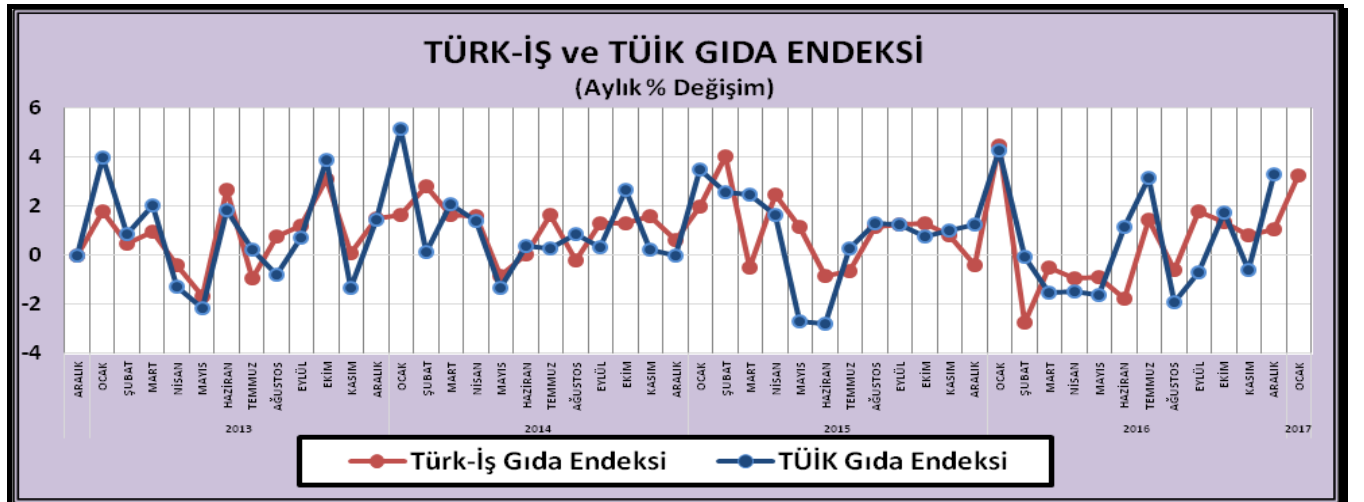
TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim Ocak 2016 ayında şöyle gerçekleşmiştir:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 3,28 oranında artış göstermiştir.
- Yılın **ilk ayı itibariyle fiyatlardaki artış** yüzde 3,28 oranındadır.
- Gıda enflasyonunda **son on iki ay itibariyle artış oranı** yüzde 2,21'dir.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 3,10 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Ocak 2014	Ocak 2015	Ocak 2016	Ocak 2017
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,63	1,98	4,47	3,28
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	1,63	1,98	4,47	3,28
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	9,64	14,34	15,15	2,21
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	8,76	14,46	14,36	3,10

Konfederasyonun piyasadan bizzat derlediği fiyatlarla oluşturulan TÜRK-İŞ Gıda Endeksi ile TÜİK Gıda Endeksi'ndeki değişim aylık bazda incelendiğinde benzeri yönde eğilim olduğu görülmektedir.

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatları Ocak 2017 itibariyle şu şekilde bir değişim göstermiştir:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; bu ay süt ve yoğurt fiyatı artarken peynir ortalama fiyatında fazla bir değişiklik tespit edilmemiştir.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; kıyma ve kuşbaşı et, sakatat ürünleri ve tavuk fiyatı genelde aynı kalmıştır. Sadece bazı marketlerde kuşbaşı etin fiyatındaki ayarlamalar dikkati çekmiştir. Balık fiyatı ortalamada artmıştır. Geçtiğimiz ay artış gösteren yumurta fiyatı bu ay gerileyerek tanesi 50 kuruş olmuştur. Bakliyat ürünleri (kuru fasulye, kırmızı mercimek, barbunya) fiyatları, geçen ay da dikkati çektiğimiz üzere, dövizdeki artışın etkisiyle artış göstermiştir.
- Yaş sebze-meyve grubundaki ortalama fiyat artışı aile bütçesini olumsuz etkilemiştir. Kış şartları ve özellikle kar yağışı nedeniyle pazardaki ürün çeşidi (14'ü sebze ve 7'si meyve olmak üzere toplam 21 ürün) ve miktarı azalırken, fiyatların da yükselmesine neden olmuştur. Geçtiğimiz ay 3,43 TL olarak hesaplanan ortalama sebze-meyve fiyatı bu ay yüzde 9,62 oranında artışla 3,76 TL'ye yükselmiştir. Bu ay sebze fiyatı ortalamada yüzde 8,16 artışla 4,11 TL olmuş (geçen ay 3,80 TL), meyve fiyatı ise yüzde 11,64 oranında artışla 3,07 TL'ye (geçen ay 2,75 TL) yükselmiştir. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alınmış ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel meyve-sebze tüketimi miktarından hareket edilmiştir.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; ekmek zammı kamuoyunda tartışılmaya başlanmasına rağmen fiyatı aynı kaldı. Un ve irmik fiyatı da artarken, pirinç ve bulgur fiyatı aynı kalmıştır.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı fiyatı artmış, margarin fiyatı değişmemiştir. Zeytinyağı ve ayçiçeği yağı fiyatı da aynı almıştır. Zeytin fiyatı ortalamada artmıştır. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünlerinde sadece fıstık fiyatı biraz gerilemiş, diğerleri aynı kalmıştır. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb.) ürünlerinden sadece karabiberin fiyatı artmış, diğerleri aynı kalmıştır. Benzeri şekilde şeker ve bal fiyatı değişmemiş ve fakat reçel, pekmez fiyatı artmıştır. Tuz fiyatı da artmıştır. Salça fiyatı aynı kalmıştır. Çay fiyatı değişmemiş, ıhlamur fiyatı ise artmıştır.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "**öncü gösterge**" niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ıhlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

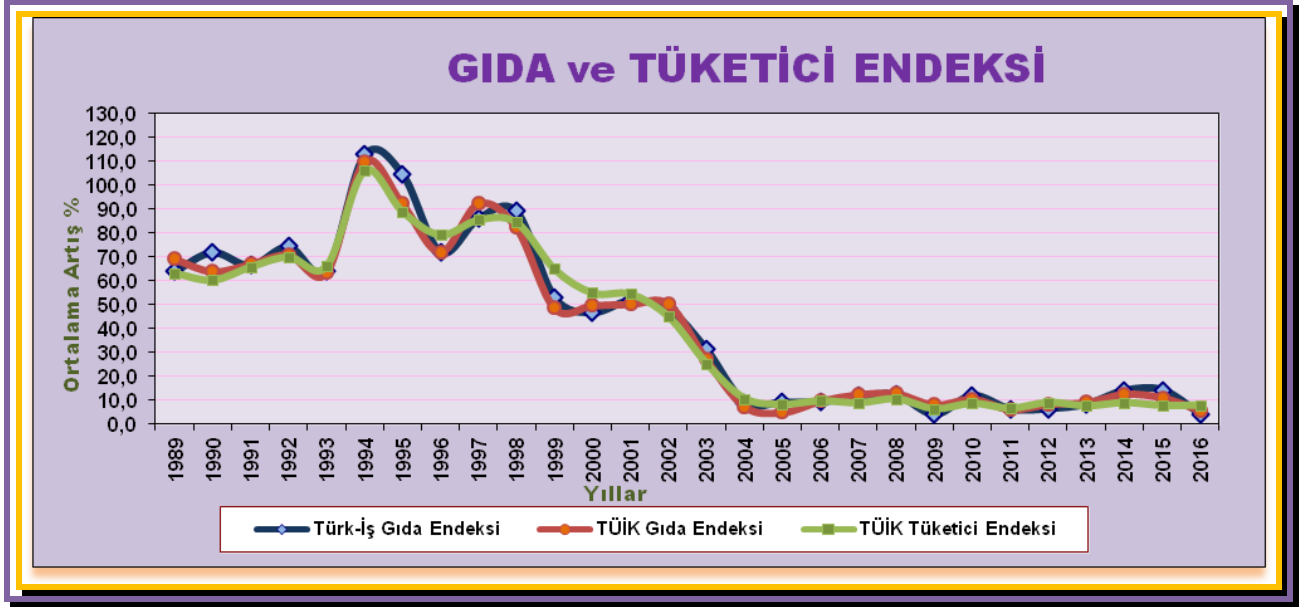
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun otuz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeysse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7 ve 2015 yılı için yüzde 22,5’dir. Bu oran 2016 yılı için yüzde 22,4’dür.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirli ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.